

Ніткі паралельных светаў

ІІІ Тэатральны фестываль «Паралельныя светлы» ў Баранавічах

Вольга Грачова

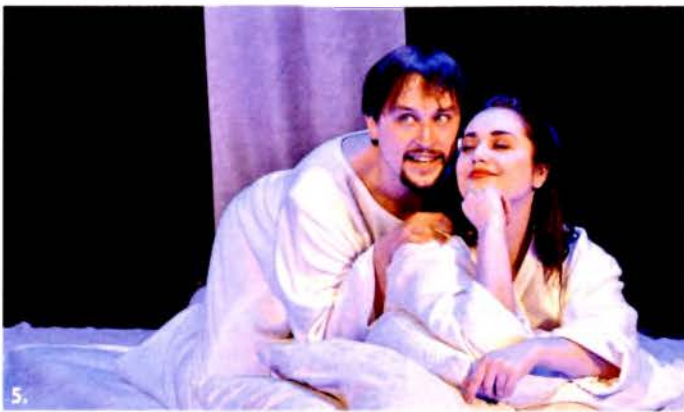
Ідэя фестываля паўстала ў кіраўніцы ўзорнай тэатральнай студыі Баранавіцкага Дома дзіцячай творчасці «Паралель» Ларысы Сартаковай у 2010 годзе, а ў красавіку 2011-га адбылася першая сустрэча дзіцячых аматарскіх тэатраў. Наступныя гады давалі неабходнасць пашырэння ўзроставага дыяпазону выканаўцаў і гледачоў да юнацкага і моладзевага: выхаванцы добрых тэатральных студый сталі з'яўляцца, але імкнуцца як мага даўжэй не пакідаць родны калектывы.

Зразумела, аснову «Паралелі» складаюць школьнікі. Калектывы прыцягвае адмысловай творчай атмасферай, яркай формай спектакляў, выдатнымі харэаграфічнымі дасягненнямі (педагог-харэограф – Вольга Скамарох). Пры гэтым харэаграфічны складнік нідзі не выглядае ўстаўным нумарам. Проста часцяком сучаснай моладзі лягчэй выказацца праз пластыку, ды і для гледачоў-раўналеткаў яна эмацыйна блізкая. Як даводзяць шматлікія фестывальныя работы, схільнасць да пластычнага ўвасаблення часткі спектакля можна лічыць і адным з трэндаў сучаснага аматарскага тэатра, і формай, якая дазваляе мудрым кіраўнікам акуратна «прыцішваць» недасканаласць маўленчага дзеяння, натуральную для маладых выканаўцаў. Часам, праўда, гэты прыём здольны згуляць з пастаноўшчыкамі нядобры жарт. Прынамсі ў творах, паказаных сёлета на фестывале калектывамі з Бэндэр (Прыднястроўе) і Савецка (Расія), пластычныя экзерсісы цалкам засцілі змест і нават скажалі сэнс сцэнічнага дзеяння.

Арганізатары імкнуцца захоўваць пастаянны склад журы, што дазваляе прасочваць развіццё творчых калектываў, вызначаць тэндэнцыі, аналізаваць мастацка-педагагічныя праблемы аматарскага тэатра. Гэта надае імпрэзе статус фестываля-семінара, які вельмі шануюць усе удзельнікі. Кожны дзень паказаў завяршае «круглы стол», на якім даюць магчымасць выказацца тым, хто прадставіў свае работы, а завяршаюць разбор падрабязна аргументаваныя выступы чальцоў журы. Шматлікія ўдзельнікі адзначаюць, што менавіта гэтыя дэталёвыя высокапрафесійныя разборы з'яўляюцца для іх галоўным матывам удзелу.

Сваю порцыю магчымасцей для творчага росту атрымліваюць і ўдзельнікі калектываў: на мінулым фестывале, напрыклад, тэатральны педагогі зладзілі шэсць майстар-класаў. Насычаную праграму заўсёды разнастаіць шэраг забаўляльных мерапрыемстваў, кожнае з якіх вылучае адмысловы тэатральны характар: і «Тэатральны бой», і «Ноч тэатраў», і традыцыйны капуснік, падчас якога нязменна парадзіруюцца прыёмы ды вобразы са спектакляў, што ўразілі найбольш. Фестывальны тыдзень распісаны літаральна па хвілінах: сёлета паказалі дваццаць пастацовак, сярод якіх – сямнаццаць конкурсных (па-за конкурсам прадстаўляюць свае работы гаспадары). Міжнародны статут фестываля вызначаны ўдзелам калектываў з Расіі, краін Балтыі, Украіны, Малдовы, Нямеччыны. Вельмі светлым, нягледзячы на трагічны сюжэт, атрымаўся спектакль «Карпуша Forever» паводле п'есы Сяргея Рубэ. Галоўная

гераіня, фантазёрка і паэтка, здольная загахацца як сталы чалавек і заглыбіцца ва ўяўны свет як дзіця. Ды яна ўсё ж падлетак і перабольшана хваравіта ўспрымае бязладзіцу школьнага жыцця, а калі пачуцці захлістваюць, выканаўца ролі перадае іх мовай танца. Далікатна, без істэрыкі спектакль распавёў пра тое, што чалавек можа справіцца са шматлікімі праблемамі, але не здольны жыць з усведамленнем закінутасці. Гібель гераіні тлумачыцца і як трагедыя асобы, якая яшчэ не сфармавалася, і як фатальны збег акалічнасцей, калі ніхто з тых, хто быў побач, не знайшоў часу проста пагаварыць з дзяўчынкай.

Падлеткавы суіцыд хвалюе цяпер шмат каго з дарослых. Прычыну бачаць у высокай эмацыйнай рухомасці падлеткаў, пачуцці адзіноты і неабароненасці ў натоўпе раўналеткаў і старэйшых. Невыпадкава тры пастаноўкі ў Баранавічах звярнуліся да гэтай тэмы: пераканаўча яна прагучала ў спектаклі Народнага дзіцячага тэатра «Падшыванцы» (Харкаў, Украіна, кіраўніца Алена Вартамян), а пастаноўку «Лятучкіна каханне» па п'есе Роберта Арэшніка вылучала выразнасць формы, добры ўзровень падрыхтаванасці юных выканаўцаў, арыгінальнасць рашэння вобразу галоўных персанажаў. Калектыў ганаравалі Гран-пры фэсту.

Сама назва — «Паралельныя светы» — арыентуе на тэатральныя пошукі, якія не паўтараюць дасягненні прафесійнай сцэны. Народны тэатр-студыя «Закуліссе» Аляксандраўскага ДК (Пушкін, Расія) паказаў спектакль «Былі людзі» па матывах аповесці Васіля Быкава «Сотнікаў». І хоць дыхтоўна прапрацаваны матэрыял не мог не выклікаць водгук у глядачоў, імкненне зладзіць «спраўдны тэатр» журы ацаніла як пазбаўленае перспектывы. І наадварот — паказаная калектывам па-за конкурсам трагікамедыя «Акадэмія смеху» па п'есе Кокі Мітані ўзняла буру захаплення ў бітма набітай зале. Непазбежная для аматарскага тэатра «адлегласць» паміж персанажам і выканаўцам падалася вельмі дарэчнай.

Гэты прыём — далікатнай ці, наадварот, дэманстратыўнай адцягненасці выканаўцы ад ролі — выкарыстоўвалі практычна ўсе рэ-

жысёры. Буйнымі яркімі мазкамі падаваў вобраз свайго героя Аляксея Каваленка ў ролі Фамусава («Гора ад розуму» моладзевыга тэатра «Круг-2» з расійскага Красназнаменска), ганараваны прызам за лепшую мужчынскую ролю. Характар ягонага сцэнічнага гарнітура (над чорнымі штанамі чорная саколка з сілуэтам сурдута) пазначаў вядомай долю ўмоўнасці. А калі артыст паварочваўся спінай, глядачы бачылі друкаваны лагатып спектакля і білі ў ладкі, паколькі разумелі, у якую гульню іх залучылі.

Кіра Пятрова, якая стварыла ў Брэмене (Нямеччына) інтэрнацыянальны аматарскі «TEATER 11», дамаглася эфекту адцягненасці, калі ў свой спектакль «Я, Ты, Яна» па п'есе Эдварда Олбі «Тры высокія жанчыны» ўнесла элементы рэпетыцыі. Маладыя выканаўцы роляў адной і той самай кабеты ў 26, 52 і 92 гады ствараюць свае вобразы без грыву, амаль не карыстаюцца дадатковымі атрыбутамі. Іх сцэнічныя паводзіны псіхалагічна і нават фізічна праўдзівыя. Але час ад часу дзяўчаты як бы даюць сабе прадыхнуць, выходзячы з роляў і абмяркоўваючы ход рэпетыцыі. Гэты прыём падняў спектакль на новы ўзровень разважання пра лёс чалавека і магчымасці гэты лёс змяніць. Бліскуча справілася з самым няпростым вобразам жанчыны ў дзевяноста два гады Кацярына Баклан (прыз за лепшую жаночую ролю). Ёй выпала прайсці паміж сатырай і клінічна дакладным узнаўленнем узросту, ні разу «не заступіўшы» на гэтыя, малашаноўныя ў дадзеным кантэксце, тэрыторыі. Мяккая паблажлівасць выканаўцы пяцідзсяцідвухгадовай гераіні і моладзевая непрымірымасць дваццацішасцігадовай філігранна адцянілі вобраз сварлівай, але кранальнай бабулькі.

Большыня рэжысёраў, якія працуюць са школьнікамі і моладдзю, заклапочана выхаваннем не толькі сваіх артыстаў, але і публікі. Часам з парадаксальнымі вынікамі: пастаноўка «Вавілонская вежа» моладзевай студыі з Арла (Расія) выклікала стануць водгук у глядзельні, што ўспрыняла сцэнічнае дзеянне як адкрыты апавед пра сучасных падлеткаў і іхніх бацькоў, аднак калегі па-

пракалі рэжысёра Алега Галкіна ў браку сталага – адказнага і прадуктыўнага – погляду на ўзнятыя праблемы. Спектакль «Дзівакі» паводле Антона Чэхава, прадстаўлены моладзевым тэатрам «Люстэрка» з Калінінграда (Расія, рэжысёры Алена і Васіль Сліпко), спадабаўся шматлікім чальцам журы імкненнем зняць з чэхаўскай драматургіі акадэмічны флер і зірнуць на персанажаў вачыма сучаснай моладзі. Але гэтая самая моладзь, захапляючыся выразнасцю элегантных сцэнічных формаў, пасля спектакля моцна сумнявалася, маўляў, ці гэта Чэхаў?

Студыйнай атмасферай усцешыла дасціпная «Гісторыя Аднаго Каханьня» па творы Жоржы Амаду выхаванцаў дзіцяча-юнацкага тэатра «Сюрпрыз» з мінскага Цэнтра дадатковай адукацыі «Кантакт» Цэнтральнага раёна (кіраўніца Аксана Сівашка). Прыёмы гульні ў тэатр, харэаграфічныя і вакальныя нумары гарманічна адкрывалі немудрагелістую сутнасць лірычнай прыпавесці. А вось у спектаклі «Пунсовыя ветразі» Мікалаеўскага маладзёжнага народнага тэатра «С.Т.У.К.» (Украіна) гармоніі выразных сродкаў не дасягнулі: вакальныя, харэаграфічныя і драматычныя кавалкі існавалі як нумары, без узаемадзеяння, пры гэтым драматычны пераконвалі найменш.

Папулярныя сучасныя гульні ў гэндарную нявызначанасць і трансфармацыі таксама знайшлі сваё адлюстраванне ў фэстывалі афішы. Народны тэатр-студыя «Новая сцена» з Пераслаўля-Залескага (Расія, кіраўніца Наталля Панцялеева) паказаў кампазіцыю з шэкспіраўскіх камедый «Шмат шуму з нічога» і «Сон у Іванаву ноч», дзе над усімі любімымі бязладзіцамі разам са шчаслівым фіналам шчыраваў Аберон і яго няудачлівыя памагаты Робін. Ролю апошняга ў стылі цыркавога кілімнага заразліва выканала Васіліса Рывкова. Журы далучылася да гульні і ўзнагародзіла дзяўчыну прызам за лепшую мужчынскую ролю другога плану.

Тэатральная студыя «Бэмбі» з Екацярынбурга прывезла спектакль «Сымон(а)» па кнізе шведскага пісьменніка Ульфа Старка «Дзівакі і зануды» (з’яўленне кніжкі на рускай мове выклікала неадназначную рэакцыю бацькоў і педагогаў). Паводле сюжэта дзяўчынку з незвычайным для Швецыі імем Сымона праз сакратарову апіску ў новай школе прымаюць за хлопчыка: тая самая падлеткавая худнеча, той самы папулярны стыль адзення «уні-сэкс»... Геранія ад нечаканасці не пярэчыць, потым далучаецца да гульні, што выклікае шэраг камічных сітуацый. Кіраўніца калектыву Людміла Вяршыніна спрактыкавана абмінула двухсэнсоўнасці сюжэта і стварыла светлы сцэнічны аповед пра тое, як складана бывае блізкім людзям паразумецца. Школьнікі не спрабавалі іграць дарослых, а ўвасаблялі той узровень разумення ўзросту, які ім даступны. І ў гэтым, і ў шэрагу іншых спектакляў фэсту падобны варыянт трактоўкі ўзроставага роляў сведчыў пра высокі ўзровень мастацка-педагагічнай свядомасці кіраўнікоў. Тэатральная студыя «Балагуры» («Балакі») з Санкт-Пецярбурга з гэндарнай нявызначанасцю перамудравала (летася гэты калектыву зрабіўся ўладальнікам Гран-пры, выявіўшы выбітны ўзровень

падрыхтаванасці і вобразнага мыслення). «Звер» паводле рамана Уільяма Голдзінга «Уладар мух» ад самага пачатку выклікаў здзіўленне. Усіх без выключэння персанажаў пісьменніка – хлопчыкаў, якія патрапілі на незаселеную выспу, – рэжысёры спектакля Дзяніс Шэйкін і Яна Осіпава даручылі выканаць дзяўчаткам. Само па сабе гэта магло надаць падзеям новую цікавую трактоўку, але... асобы ў сукенках з коскамі прадстаўляліся адна адной як хлопчыкі і ўдакладнялі, маўляў, «я пайшоў», «ён знайшоў». Такая нявызначанасць спарадзіла адчуванне мастацкай няпраўды. На абмеркаванні кіраўнікі калектыву так і не змаглі ўцямна растлумачыць сваю мэту...

Гледачы мелі магчымасць выказаць меркаванні на вялікіх аркушах з назвамі спектакляў, замацаваных на сценах фае. Да канца фэсту іх паспісвалі

словамі захаплення, пажаданнямі, добразычлівымі кампліментарамі. Цягам гадоў кранальнай традыцыяй фінальнага развітання зрабіліся кутасы з нітак рознакаляровай воўны на доўгім пасачку. Ніткі, якія лёгка выцягваюцца, прынята завязваць на кутас таму, з кім паспеў пазнаёміцца падчас фэсту, распавядаючы пры гэтым, якім радасным і карысным сталася знаёмства. Не схаваю: паўдзельнічаць у гэтым кранальным рытуале мне было надвычай прыемна.

Фэст «Паралельныя светлы» цяпер – найноўшая добрая традыцыя Баранавічаў, узор гасціннасці і высокіх мастацкіх патрабаванняў для шматлікіх калектываў блізкага і далёкага замежжа. Выдатны ўзровень арганізацыі, стыль, густ, якасць афармлення друкаванай прадукцыі конкурсу можна прызнаць узорнымі. Спадзяюся, што гэтая выдатная з’ява нашага культурнага жыцця праіснуе яшчэ вельмі доўга, а ў іншых рэгіёнах будуць узнікаць, жыць і развівацца свае непаўторныя культурныя акцыі.

1. «Лятучкіна каханне». Дзіцячы тэатр «Падшыванцы» (Харкаў, Украіна).
2. «Акадэмія смеху». Народны тэатр-студыя «Закуліссе» Аляксандраўскага ДК (Пушкін, Расія).
3. «Я, Ты, Яна». Інтэрнацыянальны аматарскі тэатр «TEATER 11» (Брэмен, Нямеччына).
- 4, 5. «Дзівакі». Моладзевы тэатр «Люстэрка» (Калінінград, Расія).
6. «Пунсовыя ветразі». Маладзёжны народны тэатр «С.Т.У.К.» (Мікалаеў, Украіна).
7. «Валянцінаў дзень». Тэатр SPLASH (Кіеў, Украіна).
8. «Страшная помста». Тэатр НДУ ВШЭ (Масква, Расія).
9. «Шмат шуму ў летнюю ноч». Народны тэатр-студыя «Новая сцена» (Пераслаўль-Залескі, Расія).
10. «Франтавічка». Узорная тэатральная студыя Баранавіцкага Дома дзіцячай творчасці «Паралель».

Фота Сяргея Карпеша.